

การศึกษาแบบจำลองการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาคของประเทศไทย
โดยการกำหนดฟังก์ชันอรรถประโยชน์ในระดับภาค

นาย ธเนศ มัทธนาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-942-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019283

117871003

THE STUDY OF THAI INTER-REGIONAL MIGRATION MODEL
: THE DETERMINATION OF THE REGIONAL UTILITY FUNCTIONS

Mr. Taned Mahattanalai

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-942-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาแบบจำลองการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาคของประเทศไทย
โดย การกำหนดฟังก์ชันอรรถประโยชน์ในระดับภาค

โดย นาย ธเนศ มัทธนาลัย

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ

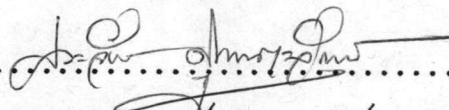
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

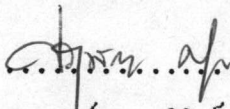
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชัยภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

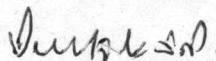
.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สุกนตะลักษ์)

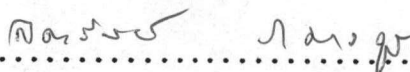
.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ เจริญเลิศ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ลดาวัลย์ รามางกูร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รณรงค์ มหัทธนาสัย : การศึกษาแบบจำลองการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาคของประเทศไทย โดยการศึกษาฟังก์ชันอรรถประโยชน์ในระดับภาค (THE STUDY OF THAI INTER-REGIONAL MIGRATION MODEL : THE DETERMINATION OF THE REGIONAL UTILITY FUNCTIONS) อ.ปริญญา : อาจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ คู่ภักญจนกันดี, 89 หน้า ISBN 974-581-942-5

การศึกษาค้นคว้าวิจัยวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสร้างฟังก์ชันอรรถประโยชน์ในระดับภาค และ mobilities matrix เพื่อประโยชน์ในการนำมาอธิบายปรากฏการณ์เคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาคของประเทศไทย

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบจำลองเพื่อประมาณการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาค โดยเชื่อมโยงกับการกำหนดฟังก์ชันอรรถประโยชน์ในระดับภาคต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมของภาคต่าง ๆ เหล่านี้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งภาคที่ศึกษาออกเป็น 5 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร โดยแยกศึกษาการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาคดังกล่าวออกเป็นในฤดูกาลเพาะปลูกและนอกฤดูเพาะปลูก ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2532

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา ได้แก่ ข้อมูลจำนวนการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาค และข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมในระดับภาค เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือวิธีประมาณการโดยใช้ log-linear เพื่อประมาณค่าอรรถประโยชน์ในระดับภาค และ mobilities ระหว่างภาค รวมทั้งวิธีการวิเคราะห์สัมพัทธการถดถอยพหุคูณ เพื่อกำหนดฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของภาคต่าง ๆ

ผลของการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักทางภูมิศาสตร์ที่ลำคัญที่กำหนดฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของภาคต่าง ๆ นอกจากกรุงเทพมหานครและภาคใต้ ได้แก่ จำนวนผู้มีงานทำภาคเกษตรและจำนวนเนื้อที่เพาะปลูกข้าว ส่วนปัจจัยหลักอื่น ๆ ที่ลำคัญที่กำหนดฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของภาคต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ สัดส่วนผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรต่อจำนวนประชากรทั้งหมด รวมทั้งจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนใหม่ สรุปได้ว่า แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา สามารถอธิบายแนวโน้มการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างภาคของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ศึกษาได้อย่างน่าพอใจ

ภาควิชา .....เศรษฐศาสตร์.....
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2535.....

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C360248 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: INTER - REGIONAL MIGRATION MODEL/UTILITY FUNCTIONS

TANED MAHATTANALAI ; THE STUDY OF THAI INTER - REGIONAL MIGRATION MODEL : THE DETERMINATION OF THE REGIONAL UTILITY FUNCTIONS .

THESIS ADVISOR : SIRIPEN SUPAKANKUNTI Ph.D. 89 pp. ISBN 974-581-942-5

The Objective of this study is to construct the Thai regional utility functions and mobilities matrix to be used in explaining phenomena of the inter - regional migration of Thailand.

The model used in the study is the model for estimation of number of inter - regional migrants based on the linkage of the regional utility functions - which depending on the regional socio - economic factors. The study was divided into 5 regions, namely the North, the South, the Northeast, the Central, and Bangkok. Each region was studied for two different periods of time, that is, during the cultivating season and out of the cultivating season of the years 1977-1989.

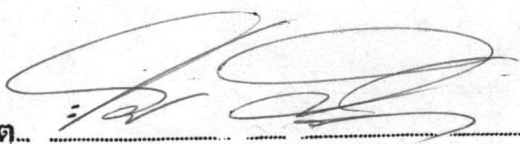
The data used in the study are time series data of the number of inter - regional migrants and of the regional socio - economic factors. The analytical tools were log - linear estimation for estimating the regional utility values and the inter - regional mobilities, and multiple regression analysis in order to determine the regional utility functions.

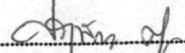
The study results showed that the key agricultural factors which determine the utility functions for all regions except Bangkok and the South are the number of employed persons in the agricultural sector and rice planted areas. The key non - agricultural factors which determine the utility functions for all regions are advances of commercial banks, the ratio of non - agricultural employed persons to regional population, and new registered industrial establishments. In sum, the employed model has satisfactorily explained the trend of interregional migration of Thailand during the specified periods of time.

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์.....

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....

ปีการศึกษา..... 2535 .....

ลายมือชื่อนิติกร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง และด้วยความเต็มใจอย่างสม่ำเสมอมาตลอดของ อ.ดร. ศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

นอกจากท่านแล้ว รศ.ดร. ประจักษ์ สุกนตะลักษณ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. วรวิทย์ เจริญเลิศ และ รศ. ลดาวัลย์ รามางกูร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง รศ.ดร. จุฑา มณีสไพบูลย์ ก็มีส่วนอย่างมากในการให้แง่คิด และแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

พร้อมกันนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะสำนักงานสถิติแห่งชาติ คุณวัชรี้ เค็งสม และ คุณอัคราพร รัตนบุญกร เจ้าหน้าที่กองวิชาการและวางแผน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำในเรื่องข้อมูล รวมทั้ง คุณพรพรรณ เบญจกุลทรัพย์ คุณเขมรัฐ บุญสิทธิ์ คุณยุพา แป้นรักษา ซึ่งให้ความช่วยเหลือและแนะนำเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ ตลอดจน คุณกัลยาณี ตันนกุลผู้มีส่วนช่วยเหลือ ซึ่งแนะนำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบคุณความดีทั้งหมดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ นางรัชนี้ มัททชนาลัย มารดาของผู้เขียน อ.ดร. ศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงพี่น้องและผู้มีส่วนผูกพันกับชีวิตของผู้เขียน ส่วนข้อบกพร่องทั้งหมดผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นาย ธเนศ มัททชนาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1	บทนำ..... 1
	ความสำคัญของปัญหาของการศึกษา..... 1
	วัตถุประสงค์ในการศึกษา..... 8
	ขอบเขตของการศึกษา..... 8
	ข้อจำกัดของการศึกษา..... 9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา..... 10
2	วรรณกรรมปริทัศน์..... 11
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายประชากร..... 11
	ผลการศึกษากการเคลื่อนย้ายประชากรในประเทศไทย..... 13
	ตัวอย่างผลการศึกษากการเคลื่อนย้ายประชากรจากประเทศที่ใช้แบบจำลอง ของ The Nato Advanced Studies Institute..... 17
	นิยามศัพท์..... 20
3	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา..... 23
	แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนโดยรวมเพื่อประกอบการอภิปรายกรอบแนวคิดในส่วนที่ 2.. 39
	ระเบียบวิธีการศึกษา..... 43
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... 43
	หน่วยที่ใช้ในการศึกษา..... 43
	แหล่งและประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา..... 44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 46
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในช่วงฤดูกาลเพาะปลูก (กรกฎาคม-กันยายน)..... 47
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนอกช่วงฤดูกาลเพาะปลูก (มกราคม-มีนาคม)..... 64
5	สรุปและข้อเสนอแนะ..... 81
	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย..... 84
	บรรณานุกรม..... 86
	ประวัติผู้เขียน..... 88

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
ก	แสดงอัตราการเคลื่อนย้ายประชากรสุทธิระหว่างภาค จำแนกตามภาคที่อยู่ปัจจุบัน และภาคที่อยู่ก่อนเคลื่อนย้าย.....	2
ข	การกระจายรายได้ระหว่างภาคต่างๆ พ.ศ. 2503-2522.....	4